

Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale Forhold
Kontor for Familieret
2012-5209 / lth
16. december 2014

Resume af anordning om ikrafttræden for Grønland af lov om Haagerbørnebeskyttelseskonventionen

1. Indledning

Som et led i den ajourføring af den familieretlige lovgivning for Grønland, som Grønlands Selvstyre har anmodet om, sættes lov nr. 434 af 8. maj 2006 om Haagerbørnebeskyttelseskonventionen i kraft for Grønland sammen med Haagerkonventionen af 19. oktober 1996 om kompetence, lovvalg, anerkendelse, fuldbyrdelse og samarbejde vedrørende forældreansvar og foranstaltninger til beskyttelse af børn (Haagerbørnebeskyttelseskonventionen).

Der er derfor udarbejdet udkast til anordning om ikrafttræden for Grønland af lov om Haagerbørnebeskyttelseskonventionen. Ved anordningsudkastet sættes lov om Haagerbørnebeskyttelseskonventionen i kraft for Grønland med de ændringer, som de grønlandske forhold tilsiger.

Samtidig sættes Haagerbørnebeskyttelseskonventionen i kraft for Grønland, jf. særskilt resumé. I relation til Grønland vil konventionen navnlig finde anvendelse på forældreansvar (forældremyndighed, barnets bopæl, samvær m.v. efter forældreansvarsloven¹) samt på værgemål og anbringelse af børn uden for hjemmet. På disse sagsområder søger konventionen at forbedre beskyttelsen af børn i internationale sammenhænge og at sikre, at børn med tilknytning til flere lande er ligeså effektivt beskyttede som børn, der kun har tilknytning til ét land. Denne beskyttelse søges gennemført gennem bestemmelser om international kompetence, lovvalg, anerkendelse og fuldbyrdelse af afgørelser samt administrativt samarbejde.

Sagsområdet ”anbringelse af børn uden for hjemmet” er overtaget af Grønlands Selvstyre.

2. Gældende ret

2.1. International kompetence

2.1.1. Forældremyndighed m.v.

¹ Forældreansvarsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1073 af 20. november 2012, gælder ikke for Grønland, men den sættes i kraft for Grønland som et led i ajourføringen af den familieretlige lovgivning for Grønland, jf. særskilt resumé.

Efter § 283, stk. 2, i retsplejelov for Grønland, jf. lov nr. 305 af 30. april 2008, afgøres det efter § 448 f i den danske retsplejelov, om en sag om forældremyndighed kan anlægges her i riget (Danmark og Grønland).

Efter denne bestemmelse har domstolene i Grønland international kompetence til at behandle sager om forældremyndighed, hvis barnet har bopæl i Grønland. Dette gælder dog som udgangspunkt ikke, hvis barnet ulovligt er ført til Grønland eller ulovligt tilbageholdes der.

Domstolene har endvidere som udgangspunkt international kompetence, hvis barnet ulovligt er ført til udlandet eller ulovligt tilbageholdes i udlandet, og barnet umiddelbart før bortførelsen eller tilbageholdelsen havde bopæl i Grønland.

Endelig har domstolene som udgangspunkt international kompetence, hvis barnet opholder sig i Grønland, og som følge af uroligheder eller lignende er fordrevet fra sit hjemland, hvis barnet opholder sig i Grønland, og barnets bopæl ikke kendes, eller hvis barnet opholder sig i Grønland, og sagen er så hastende, at en afgørelse fra myndighederne i det land, hvor barnet har bopæl, ikke kan afventes.

Disse bestemmelser svarer indholdsmæssigt til kompetencereglerne i konventionens kapitel II, jf. pkt. 2.2. i resuméet af konventionen.

2.1.2. Værgemål

Efter § 31 i myndighedsanordningen (lov om umyndighed og værgemål (myndighedsloven), der er sat i kraft for Grønland ved kongelig anordning nr. 306 af 14. maj 1993) behandles sager om væргеbeskikkelse af kredsdommeren på det sted, hvor den umyndige bor eller i mangel af bopæl opholder sig. I særlige tilfælde kan justitsministeren dog bestemme, at sagen skal behandles andetsteds. Sager om fratagelse af værgemål behandles af kredsdommeren på det sted, hvor værgeren bor.

2.1.3. Anbringelse af børn uden for hjemmet

Reglerne om anbringelse af børn uden for hjemmet findes i Landstingsforordning om hjælp til børn og unge. Efter forordningen har den kommune, hvor barnet eller den unge befinder sig, til enhver tid mulighed for at iværksætte hjælpeforanstaltninger, herunder anbringelse uden for hjemmet, hvis kommunen finder, at barnet eller den unge har et særligt behov. Forordningen finder anvendelse, uanset om barnet opholder sig permanent eller midlertidigt i Grønland, herunder også selvom opholdet er ulovligt.

2.2. Lovvalg

Sager inden for de sagsområder, der er omfattet af konventionen, afgøres efter lovgivningen i Grønland.

2.3. Anerkendelse og fuldbyrdelse af udenlandske afgørelser

Efter § 598, stk. 1, nr. 8, i retsplejelov for Grønland kan tvangsfuldbyrdelse bl.a. ske på grundlag af retsafgørelser, der kan fuldbyrdes i den øvrige del af riget i henhold til traktater eller andre

internationale forpligtelser. Dette indebærer bl.a., at afgørelser, der kan fuldbyrdes i Danmark efter Haagerbørnebeskyttelseskonventionen, også kan fuldbyrdes i Grønland på grundlag af konventionen.

Dette medfører dog ikke, at de øvrige dele af konventionen finder anvendelse i Grønland, og afgørelser truffet af myndigheder i Grønland kan derfor ikke fuldbyrdes i andre konventionsstater på grundlag af konventionen.

3. Anordningsudkastet

3.1. Ikraftsættelse af konventionen

Efter § 1, stk. 1, i anordningsudkastet gælder bestemmelserne i Haagerbørnebeskyttelseskonventionen i Grønland. Konventionens bestemmelser bliver herved en del af lovgivningen i Grønland. Dette medfører, at i en sag, der er omfattet af konventionen, og som har den fornødne tilknytning til en anden konventionsstat, skal spørgsmål i relation til international kompetence, lovvalg samt anerkendelse og fuldbyrdelse af afgørelser afgøres efter konventionens bestemmelser.

Konventionens bestemmelser finder ikke anvendelse i det indbyrdes forhold mellem Grønland og Færøerne henholdsvis Grønland og Danmark.

Efter § 2 udpeger ministeren for børn, ligestilling, integration og sociale forhold en centralmyndighed, der skal varetage de opgaver, som konventionen pålægger en centralmyndighed. jf. pkt. 2.5. i resuméet af konventionen. ministeren for børn, ligestilling, integration og sociale forhold kan endvidere fastsætte regler for centralmyndighedens virksomhed, og – i samråd med vedkommende medlem af Naalakkersuisut (anbringelse af børn uden for hjemmet) eller vedkommende danske minister (justitsministeren i relation til værgemålssager) – om at overlade dele af centralmyndighedens opgaver til andre myndigheder. Ministeren for børn, ligestilling, integration og sociale forhold er udpeget som centralmyndighed for konventionen for Danmark, og ministeriet forventes ligeledes at blive udpeget som centralmyndighed for Grønland.

3.2. Domstolenes behandling af sager efter konventionen

Sager, der er omfattet af konventionen, behandles som udgangspunkt af domstolene efter reglerne i kapitel 46 og 47 i retsplejelov for Grønland. Anordningsudkastet indeholder nogle bestemmelser om domstolenes behandling af sager efter konventionen, der supplerer disse regler (§§ 3-6).

Efter konventionens artikel 8 og 9 kan kompetencen til at behandle en sag, der er omfattet af konventionen, i visse situationer overføres fra en kompetent myndighed i en kontraherende stat til en myndighed i en anden kontraherende stat. Efter udkastets § 3 træffer domstolene afgørelse om overførsel af kompetence ved beslutning, der kan kæres.

Efter konventionens artikel 24 kan enhver berettiget person anmode de kompetente myndigheder i en kontraherende stat om at træffe afgørelse om anerkendelse eller ikkeanerkendelse af en foranstaltning, der er truffet i en anden kontraherende stat. Efter anordningsudkastets § 4 indgives en sådan anmodning til Retten i Grønland.

Det er Retten i Grønland, der ved beslutning træffer afgørelse om anerkendelse af en foranstaltning, der er truffet i en anden kontraherende stat. Det er også Retten i Grønland, der træffer afgørelse om at erklære en sådan afgørelse eksigibel – dvs. fuldbyrdelig. Finder Retten i Grønland, at det ikke er muligt at behandle en sådan sag på forsvarlig måde, uden at en part har juridisk bistand, kan retten beskikke en retergangsfuldmægtig for den pågældende. Hvis parten ikke opfylder betingelserne for fri proces i § 254, stk. 1, nr. 3, jf. stk. 3, i retsplejelov for Grønland, pålægger retten parten at erstatte statskassen udgifterne i forbindelse med beskikkelsen (§§ 4 og 5).

En anmodning om at anerkende en afgørelse eller om at erklære en afgørelse eksigibel skal være skriftlig og ledsaget af en udskrift af afgørelsen (§ 6).

Når en foranstaltning er blevet erklæret for eksigibel, jf. § 5, kan den fuldbyrdes efter de almindelige regler om tvangsfuldbyrdelse i kapitel 46 og 47 i retsplejelov for Grønland.

3.3. Ændringer i andre love som følge af ikraftsættelsen af konventionen

Ved §§ 7-14 i Haagerbørnebeskyttelseskonventionsloven blev der foretaget ændringer i en række andre love som følge af ikraftsættelsen af Haagerbørnebeskyttelseskonventionen for Danmark. Disse lovændringer sættes ikke i kraft for Grønland ved denne anordning.

3.4. Ikraftsættelse

Haagerbørnebeskyttelseskonventionsloven og Haagerbørnebeskyttelseskonventionen hænger snævert sammen med anordning om ikrafttræden for Grønland af forældreansvarsloven og det dertil hørende forslag til lov om ændring af myndighedsloven for Grønland, lov om ikrafttræden for Grønland af lov om ægteskabets retsvirkninger, retsplejelov for Grønland og kriminallov for Grønland (Ændringer som følge af ikraftsættelse for Grønland af forældreansvarslovgivningen og lovgivningen om ægteskab mellem to personer af samme køn), der foreslås sat i kraft den 1. januar 2016. Anordningen sættes i kraft samtidig.

4. Høring

Der henvises til lovforslaget i pkt. 3.4.